

Interessant nieuws van het Eurobirdnet in juni en juli 1997

1. Olivier Debré meldt dat hij op de campus van de Universiteit van Lyon in Frankrijk een paartje Torenvalken heeft, waarmee iets vreemds is. Het vrouwtje heeft twee staartveren, zoals die normaal alleen bij de mannetjes voorkomen. Een afwijkend verkleed dus.

'Is dit nu een vorm van gyandromorfie', zo vraagt hij zich af? Dan zou het vrouwtje in principe tweeslachtig (hermafrodiët) moeten zijn. In dat geval heeft de vogel zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtsorganen.

Olivier ziet dat er een normale paring optreedt. Het mannetje zit boven op het vrouwtje. Het vrouwtje houdt zich het meest op in of bij de nestplaats. Het vrouwtje eet het voedsel dat door het mannetje wordt aangebracht. Zij maakt vrouwelijke torenvalkgeluiden, er zijn echter nog geen eieren. En later bleek in mei, dat die er ook niet kwamen. Er werd op het gebouw gewerkt en daardoor verstoorde men dit mogelijke broedgeval.

Toch is de vraag interessant. In de literatuur vond ik dat in het geval van gyandromorfie het heel vaak gaat om vogels die aan de buitenkant er voor de helft uitzien als een mannetje en voor de andere helft als een vrouwtje. Onder andere bij Vinken schijnt dit nogal eens voor te komen. Ook bij insecten worden deze gyanders vaak gevonden.

Op de een of andere manier gaat er iets mis bij de celdeling. Bij zo'n storing blijft er maar één geslachtschromosoom achter.

Mocht iemand meer over dit onderwerp aan kunnen dragen, dan kan dat via mijn e-mail adres.

2. Voor vogelaars kan het van belang zijn satellietfoto's te raadplegen. Kijk eens op: http://www.meteo.fr:80/tpsreel/e_tpsre.html.

N.B. Ik hoorde dat het zelfs mogelijk is de vogel-trek te volgen via Internet en via radaropnamen. De Amerikanen schijnen dit te verzorgen. Zodra ik het heb gevonden, meld ik u dit.

3. In juli 1996 nam John Stenersen uit Noorwegen op de Lofoten het volgende waar. In een kolonie met meest Stormmeeuwen en enkele paren Kokmeeuwen bevond zich een nest met zowel kuikens van de Storm-, als van de Kokmeeuw. Het leek wel of de kuikens in hetzelfde nest waren uitgebroed. Hij zag ze bedelen om voedsel en na enige tijd kwam er een adulte Stormmeeuw de kuikens van voedsel voorzien. Mogelijk heeft een Kokmeeuw een ei in een verkeerd nest gelegd. Invloed van mensen is hier uitgesloten. Misschien gebeurt dit vaker in grote kolonies, maar of dit zo is dat weet John niet. Wie hier meer gegevens over heeft, kan de schrijver van dit stukje daarover informeren. Ik zal John dan weer schrijven.

4. Wie wil corresponderen over vogels met vogelaars kan dat heel gemakkelijk realiseren. Er zijn vragen genoeg en ook onderzoekers. Zo start Levina Purvinska aan de universiteit van Letland een project over de trek van Spreeuwen. Zij zou graag in contact komen met vogelaars uit Nederland die haar van gegevens kunnen voorzien. Als je dit wilt, schrijf dan naar het e-mail adres: kutts@cclu.lv.

5. Zweden wil graag de Olympische Spelen in de volgende eeuw organiseren. Er zal dan bij Stockholm een Olympisch dorp verschijnen en daarvoor is al een plek aangewezen. Maar, zo meldt Tor Bolinger, op die plek bevindt zich de belangrijkste kolonie Kokmeeuwen uit deze omgeving. Ook broeden er Visdieven in de kolonie. Hoe lossen wij dit samen op?

Het blijkt dat het Internationaal Comité heel graag de publieke opinie in positieve zin bespeelt, zeker als het gaat om aandacht voor de natuurlijke omgeving. In Lillehammer, Noorwegen, schijnt het niet zo daverend te zijn gegaan.

De Noor Christian Steel wijst erop dat de Visdief valt onder de Conventie van Bern. Ook Zweden heeft deze conventie ondertekend. Dit betekent dat men aan biotoopbescherming moet doen en dat men opzettelijke vernielingen van biotopen dient te voorkomen.

Een en ander is nog in een voorlopig stadium, maar het is toch goed dat wij elkaar in Europa wijzen op mogelijkheden en onmogelijkheden. Dat wij elkaar de leerprocessen doorgeven.

6. Hoe groot is de kans op een botsing met een vogel, zo vragen sommigen zich af. Vanuit Noorwegen komt er een antwoord. In de jaren 1990-1995 registreerde men per jaar 75 tot 124 aanvliegingen. Daarvan vond ruim 80% plaats op de luchthaven. In bijna 12% van de gevallen liep het vliegtuig schade op. De schade blijkt meestal erg gering. Hieruit kan blijken dat een aanvlieging met een vogel niet zo'n groot probleem is voor het vliegtuig. Wel voor de vogel. Die wordt altijd dodelijk getroffen. Een en ander meldt Christian K. Aas vanuit het Zoologisch Museum te Oslo, Noorwegen.

Het betreft, zo schrijft hij, in veertig procent van de gevallen meeuwen. Voornamelijk Zilver- en Stormmeeuw. Verder steltlopers, zoals Goudplevier, Scholekster, Wulp, Bontbekplevier en Bonte Strandloper. Ook zangvogels, zoals Spreeuwen, lijsters, Bonte Kraai, Sneeuwgorzen en zwaluwen komen op de lijst voor. Wat te denken van soorten als het Alpenseeuwhoen en het Moerassneeuwhoen. Die heb ik nog nooit gezien.

7. Wie zijn vogelkennis wil testen kan ook op het 'Net' terecht. Voorlopig ontdekte ik de keus uit twee websites:

a. Italiaanse vogelaars maken het niet te moeilijk. Zoek op: <http://www.aspide.it/freeweb/fw0143/EBN/contest.html>. Soorten als Bruine Kiekendief en Kempphaan moesten worden geraden. Elke maand zal deze website worden veranderd.

b. Wat moeilijker is de "Dutch Birding" Mystery Bird Competitie. Wie de homepage van Dutch Birding opzoekt, vindt daar drie vogelsoorten, waarvan de soort dient te worden geraden. Er valt een leuke prijs mee te winnen. <http://www.mebweb.nl/DutchBirding>.

c. Van de Finse vogelaar is het al lang bekend dat zij de lange wintermaanden vullen met allerlei mystery-competities. Nu hebben ze een eigen wedstrijdpagina: <http://www.sci.fi/~kivrsto/kuvia.htm>

8. Gieren

In de maanden mei en juni 1997 kwamen er meldingen door van gieren.

a. Aasgier (*Neophron percnopterus*)
Tor Bollingmo schrijft hoe hij met vier medewaarnemers in het dal van Storlidalen, provincie Sør Trøndelag in Midden-Noorwegen op 6 juni 1997 met drie andere vogelaars vanuit een comfortabele boerderij kon zoeken naar een Aasgier, die hiervandaan was gemeld. De boer was zo vriendelijk een dood schaap op te halen bij een collega dertig kilometer verderop.

Na ruim drie uur zagen de vogelaars plotseling een jonge Steenarend in het berggebied van Trollheim vliegen. Wat later ontdekten ze dat de Steenarend een andere stootvogel aanviel. Die laatste bleek de Aasgier te zijn. Gedurende bijna een uur bleef de Steenarend de Aasgier achtervolgen. Toen kreeg de Aasgier er kennelijk genoeg van en het dier verdween in zuidwestelijke richting.

Tor had het dier twee dagen eerder op tien meter afstand kunnen bekijken. Hij heeft het beest beschreven en het lijkt erop dat dit hetzelfde exemplaar is, dat al eerder in Zweden en Noorwegen is gezien. Deze vogel heeft een roze snavel, echter zonder duidelijk geel. De ondersoort *Neophron percnopterus ginginiaux*, die in Nepal het Himalaya Gebergte en in India voorkomt, past bij deze beschrijving. Afrikaanse en Europese Aasgieren hebben juist veel zwart in de snavel. Deze ondersoort schijnt een standvogel te zijn. Er is wel wat trek bekend.

Het wachten is nu op een andere plek in Europa waar de vogel weer opduikt.

b. Lammergier (*Gypaetus barbatus*)
Op 25 mei 1997 meldde Rob Goldbach uit Wageningen dat hij een Lammergier had zien vliegen boven het Oostvaardersplassengebied. Hij wist toen nog niet dat er op 20 mei bij Tinte, tussen Den Brielle en Hellevoetsluis, een Lammergier was gevangen. De vinder bracht de vogel naar een valkenier en deze belde op zijn beurt met dr. Jan Louwman van het Wildlife Centrum in Wasenaar. Hij haalde de vogel op 22 mei op. Het

bleek een projectvogel te zijn, die tot op de leeftijd van drie maanden was verzorgd in de dierentuin van Berlijn en vervolgens op 12 mei 1996 was losgelaten in de Haute-Savoie in Frankrijk. De vogel was 'Republiek 9' genoemd. Op 13 mei 1997 werd de vogel een stuk noordelijker in Frankrijk gezien en binnen een week werd hij in Nederland gevangen.

De vogel die Rob Goldbach zag, kan een tweede exemplaar uit het project zijn geweest. Het zou dan 'Republiek 8' betreffen. In het komende nummer van 'Dutch Birding' schrijft Arnoud van den Berg een stuk over deze vogels. Hij is bezig geweest met allerlei naspeuringen.

c. Kalkoengier (*Cathartes aura*) en Monniksgier of Zwarte Gier (*Aegypius monachus*)
In dezelfde tijd kwamen er meldingen uit de Fle-vopolders van bovengenoemde gieren. Ook uit het buitenland kwamen meldingen.

9. Vanuit Spanje wordt gemeld dat de Adouins Meeuw (*Larus adouinii*) oprukt naar het noorden. In de Ebrodelta bevindt zich de grootste kolonie ter wereld. Er zijn 11.000 paren van deze soort. Een Catalaanse ringersgroep ringt er per jaar een vijf- tot achthonderd pullen. Zij doen dit met PVC-ringen. Mocht iemand ter plekke zijn en geringde vogels zien, dan gaarne de ringgegevens e-mailen naar argutbe@correu.gencat.es. In de Llobregat-delta werden op 4 juni 1997 op een drassig gebied van twee hectare 178 Adouins Meeuwen geteld. Verder uiteraard Geelpootmeeuwen, Grote Sterns en zelfs een paartje Lachsterns.

10. Het is weer tijd voor de Kruisbekken. Ons aller Jaap Taapken vertelde dat er in Baarn op 13 juni 1997 Kruisbekken waren gezien en gehoord. Inmiddels zijn er in en om Baarn op 28 juni overal Kruisbekken te horen.

Pierre Maréchal meldde ons op 15 juni 1997 dat er in de omgeving van Parijs al een vijftigtal Kruisbekken rondzwierven. Naar eind juli nemen de meldingen niet enorm toe. Geen invasie?

11. Als ik aan Japan denk, dan komen bij mij de verhalen boven die wijlen Jowi de Roever vertelde over de grote groepen Zeearenden (*Haliaeetus albicilla*) op een van de eilanden in het noorden. Gerard Ouweneel zag deze grote groepen en verhaalde daar over tijdens de vergaderingen van de Club van Vogelkundigen. Adriaan Dijkse kon dit mede ondersteunen en via zijn dia's maakt op Sachalin, kan ik mij een beeld vormen bij de vraag van Des Alan. Hij is betrokken bij een zeearendenproject. Men heeft vogels uitgerust met een zendertje. Men ontdekte dat de vogels overwinteren door rondom de Zee van Ochotsk te vliegen. Deze zee ligt ten noorden van Japan en ten oosten van Rusland.

Tijdens de zomer verblijven de vogels in het broedgebied in Kamtsjatka om in de herfst weer naar het noordelijke deel van Japan te vliegen. 'Hebben de Zeearenden rondom de Oostzee eenzelfde gedrag?' zo vraagt Des zich af? Jesper Johannes Madsen is betrokken bij een

project tot herintroductie van Zeearenden in Denemarken. In 1996 hebben er twee paren gebroed en in 1997 drie.

In de winter stijgen de aantallen overwinterende Zeearenden. Halverwege de jaren tachtig waren dat er tien à vijftien en in 1996 telde men vijftwintig tot vijfendertig vogels.

Gedurende de trektijd telt men in Denemarken meer Zeearenden. De aantallen voor het voorjaar en de herfst zijn:

jaar	voorjaar	herfst
1995	32	62
1994	38-43	33-38
1993	38	38
1992	31	36
1991	18	39
1990	17	20
1989	20	12
1988	±18	35

Hoewel men Zeearenden heeft geringd, zijn er weinig terugmeldingen van geringde vogels. De meeste komen uit Zweden. Een enkele melding uit Finland. De overwinterende populatie in het noordwesten van Denemarken komt waarschijnlijk uit Noorwegen. De huidige Deense broedpopulatie bestaat uit Noord-Duitse vogels, deze hebben kleurringen.

Er kan dus geen antwoord worden gegeven op de vraag van Des. Des werkt voor de Wild Bird Society of Japan. Jesper voor de Dansk Ornitologisk Förening - Birdlife Denmark.

E-mail adres: dof@image.dk.

Als er lezers zijn met aanvullende gegevens, dan kunnen zij eventuele adressen bij mij opvragen. Er wordt gestart met een discussiegroep genaamd: Eagle-net. Dit is een initiatief van Chris Coker en Gregg Howard van de Universiteit van British Columbia in Vancouver, Canada. Zij willen via deze groep gegevens uitwisselen over de arendenfamilie. Het kunnen allerlei gegevens zijn: wetenschappelijke gegevens over methoden, onderzoek vroeger en nu, eventuele te starten onderzoeksprojecten en oproepen voor medewerking betaald of als vrijwilliger. Wie mee wil doen aan deze groep stuurt een e-mail aan: majordomo@unixg.ubc.ca. Zet in het onderdeel onderwerp niets en geef op de brief aan: "subscribe eaglenet". Er is ook een website met speciale informatie: <http://www.interchange.ubc.ca/eaglenet.html>

12. In aflevering 2 van deze rubriek in Het Vogeljaar meldde ik het bestaan van een Zweeds tijdschrift over de Waterspreeuw. Er is een expeditie die de Waterspreeuwen in Zweden onderzoekt. Gedurende het onderzoek wil men de geïnteresseerde vogelaar actuele informatie geven via een eigen site:

<http://www.torget.se/users/ffacere/toerinfe.htm>. Het project staat onder leiding van Juhani Vuorinen. Hij is te bereiken via zijn e-mail adres: juhani.vuorinen@facere.se. Op het Web vindt u onder: <http://www.torget.se/users/c/cinclus/index.htm>. verdere informatie.

De Homepage van de African Bird Club (ABC)

Exotische beelden bij het ontsluiten van deze bladzijden geven meteen aan dat wij hier niet te maken hebben met het koele noorden. Een bezoek aan: <http://www.netlink.co.uk/users/aw/abchome.html> roept bepaalde verlangens op. Maar alvorens weg te dromen eerst de doelstelling:

De African Bird Club wil in de hele wereld aandacht vragen voor de vogels van Afrika. Daarbij stimuleert zij het beschermen van soorten in de verschillende delen van Afrika. Zij onderhoudt daartoe contacten met de lokale vogelorganisaties, voor zover deze bestaan. Zij moedigt vogelaars aan die plekken in Afrika te bezoeken die nog nauwelijks op het voorkomen van vogels zijn onderzocht. Daarbij vraagt zij vooral aandacht voor soorten die wereldwijd of regionaal worden bedreigd.



Schoenbekoolevaar, die wij zo goed leerden kennen uit het bekende boek van Bengt Berg.

Het middel is natuurlijk een prachtig blad dat twee keer per jaar verschijnt. Bovendien worden er gelden ingezameld om het doel te bereiken.

Het werkgebied is erg groot:

1. het hele Afrikaanse continent.
2. eilanden in de Indische Oceaan, bijvoorbeeld Madagascar, de Mascarenen, Socotra, enz.;
3. In de Atlantische Oceaan: Tristan da Cunha, de Canarische eilanden, de Azoren, enz.

In dit gebied leeft:

- a. meer dan een kwart van alle vogelsoorten van de wereld. Meer dan 2400 soorten zijn in de diverse gebieden waargenomen;
- b. meer dan 320 soorten behoren tot de bedreigde vogelsoorten;
- c. tussen 1981 en 1990 zijn er dertien nieuwe soorten gevonden;
- d. er is een project dat alle belangrijke vogelgebieden van Afrika inventariseert en beschrijft;
- e. uiteindelijk is Afrika voor veel palearctische vogelsoorten het belangrijkste overwinteringsgebied.

De African Bird Club had in november 1996 meer dan duizend leden in 56 landen, waaronder 28 landen in Afrika. De leden ontvangen het tijdschrift. Daarin vinden zij:

- nieuws uit het gebied en verslagen van onderzoeken

- artikelen op gebied van identificatie van vogelsoorten in Afrika, daarbij prachtige kleurenfoto's
- artikelen over een vogelsoort met mooie foto's
- een overzicht van verschenen literatuur over de vogels
- de laatste stand van zaken met betrekking tot bedreigde soorten.

Het lidmaatschap kost £ 13.50 voor leden buiten het Verenigd Koninkrijk en Afrika.

Meer informatie kunt u vragen bij: African Bird Club c/o Birdlife International, Wellbrook Court, Girton Road, Cambridge CB3 0NA, United Kingdom. Via e-mail kunt u informatie krijgen bij: Alan Wilkinson aw@easynet.co.uk of William Quantril: wquantril@msn.com.

13. Een graag geziene gast voor mij is de Grauwe Kiekendief. In Nederland is dat meestal een gelukstreffer, of je moet toevallig een broedgebied kennen. Eind juni meldt John Muddeman uit Spanje dat deze soort aldaar vroeg terug was in het broedgebied. Dit jaar telde men 49 nesten en daarmee was het aantal broedende vogels groter dan in de afgelopen tien jaar.

Uit West-Frankrijk komen geen berichten die een goed broedseizoen ondersteunen. Het is een slecht jaar. Er zijn te weinig muizen. Ze zitten in het dal van de muizenzyclus. Paul Tout geeft aan dat de veranderende situatie in de overwinteringsgebieden en de bebouwing met maïs in plaats van tarwe geen goed doet aan de bescherming van deze soort. Goed dat er toch positieve berichten zijn. Als wij inzien dat het ook anders kan en moet, dan zijn er plekken waarvan uit een populatie kan groeien.

Mocht u mij op zaken willen attenderen, mijn adres is:

■ P.C. Meijer, Bakboordlaan 3, 3448 KG Woerden, (0348) 43 19 05, fax: (0348) 43 02 16, werk: (0348) 41 84 41 of fax: (0348) 42 03 94. E-mail adres: meijerpc@worldonline.nl.

Veertiende Noord-Hollandse Vogeldag: 25 oktober

De 14de Noord-Hollandse Vogeldag wordt dit jaar ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken gehouden op 25 oktober 1997 in de Bethlehemkerk, Loosdrechtseweg 263, Hilversum. Aanvang 10.00 uur. De volgende onderwerpen komen in beeld: natuurontwikkeling en -beheer, ijsvogelproject, aalscholverproblematiek, Havik, Zwarte Specht, Draaihals en Appelvink.

■ Inlichtingen bij S.L. Visser, Koningsvaren 87, 1391 AG Abcoude, (0294) 28 35 45 of bij P. Keuning (035) 526 82 81.

Arctisch Weekend '97

Wie van 14 tot en met 16 november 1997 wil deelnemen aan het Arctisch Weekend dat wordt gehouden in de jeugdherberg te Soest kan bij onderstaand adres nadere informatie verkrijgen (zie ook Het Vogeljaar 45 (3): 143, het vorige nummer).

■ Paul & Truus de Groot, Polderlaan 4, 1735 KC 't Veld, (0226) 42 24 97.

Landelijke Dag 29 november 1997

Hij komt weer, die oergezellige Landelijke Dag waar je iedereen weer eens tegenkomt, waar je de laatste snufjes op kijkergebied kunt vinden, de fraaiste boeken in kunt kijken en waar je de meest interessante lezingen krijgt voorgeschoteld. Het thema van de Landelijke Dag is dit jaar: predator-prooi relaties oftewel eten of worden gegeten. Tevens kunt u op deze dag het fraaie boekje over de ganzen- en zwanenpleisterplaat- sen aanschaffen, dat op 1 november uitkomt en het boek 'Ganzen, grazers op trek langs de oostgrens' van Bart Ebbinghe voor de introductieprijs van f 75,-, in plaats van f 85,-. De Landelijke Dag vindt wederom plaats in de Stadsschouwburg in Nijmegen en wel op zaterdag 29 november. 1998 is een jubileumjaar (Sovon bestaat dan 25 jaar) en ook dan zal de Landelijke Dag in Nijmegen worden gehouden, op zaterdag 28 november.

Eerste Zuid-Hollandse Vogeldag

Op 11 oktober 1997 werd ter gelegenheid van het 35-jarig jubileum van de Vogelwacht Delft en Omstreken, in samenwerking met Vogelbescherming Nederland, de eerste Vogeldag voor het 'vasteland' van Zuid-Holland gehouden. Het thema van die dag was 'Land onder water' (in relatie tot vogels in Zuid-Holland). In de ochtend werd een aantal voordrachten gehouden onder meer door Henk Hoogenboom, Hugo van der Brugge en Chris Groenendijk. Tijdens de aangeboden lunch werd een presentatie over Lepelaars gegeven en andere activiteiten gehouden. 's Middags werd een bezoek gebracht aan de Ackerdijksche Plassen, het enige vogelreservaat van Vogelbescherming. Het doel van deze dag was om informatie over het beheer en de inrichting van de wetlands uit te wisselen en in de regio meer aandacht voor vogels te verkrijgen.

■ Nadere informatie over deze Vogeldag is verkrijgbaar bij de Vogelwacht Delft en Omstreken (015) 213 57 35 (Ellen Sandberg) of (015) 261 65 68 (Anneke Dirkse).